

ki jih ima gospodinja v kuhinji, v vrtu, na njivi, v hlevu, pa tudi v sobi in v javnem življenju, obravnava in daje za nje navodila. Razni gospodinjski tečajji, o katerih je v koledarju tudi prvo popolno poročilo za zadnji dve leti, so usposobili toliko vrlih gospodinj, da nujno potrebujejo knjigo, ki jim omogoča njihovo gospodinjsko znanje tudi praktično uveljaviti doma. In za to v popolni meri dobro služi gospodinjski koledar, posebno ker je trpežen, vezan v celo platno.

Kje se dobi?

Naroča se pri Tiskarni sv. Cirila v Mariboru in stane 10 Din s poštnino vred. Poslati je denar ali znamke v pismu naprej. Najbolje pa je, ako razne ženske organizacije koledar kar skupaj naročijo, dobijo tudi popust. Naročajte hitro, ker se ga ni veliko tiskalo!

*

Pitanje gosi.

Martinova nedelja se običajno praznuje v znamenju novega vina in gosje pečenke. Pitana gos — v peči lepo rumeno pečena kakor zlato vince v čaši, krhka in sočna, da se kar topi na jeziku — to je edina vredna družica novokrščenemu vinu na praznični mizi na god sv. Martina.

Pitanje gosi se vedno izplača, naj si bo za domačo mizo ali za prodajo. Zateva pa to delo od gospodinj ne samo trud in čas, ampak tudi v doberšni meri neko izvežbanost, pazljivost in potrpežljivost. Pitana gos doseže lahko težo do 14 kg. Predpogoj za to je zdrava, vobče dobro razvita žival.

Najprimernejši čas za pitanje sta meseca oktober in november ter traja tri tedne. Uspešno in ceneno pitanje je tako, da se pusti gosi pasti na požetih njivah, zraven tega se jim pa poklada dnevno dvakrat mehka piča iz otrobov, krompirja, pese (runkelna) in koruznega šrota.

Drugi način je zopet tak, da se gosi zapró v primerno velik, mračen, suh in dobro nastlan hlev. Tri do petkrat na dan se krmi, ali se pa poklada toliko,

da lahko žro po mili volji celi dan. Piča obstoji iz mešanice otrobov, šrota, krompirja in pese (runkelna), dajati se pa mora tudi zrnje, to je koruzo, ječmen ali oves. Zadnji teden pitanja se poklada samo oves ali pol koruze in pol ovsa, če se želi več masti, samo koruzo pa tedaj, če se hoče zrediti več — mesa.

Ves čas morajo imeti živali dovolj sveže pitne vode. V posodo z vodo se vrže nekaj čistega peska in par koščkov lesenega oglja.

Najtežje gosi se zredi s prisilnim pitanjem (šopanjem). Šopa se dnevno 3—5krat, vselej enako število svaljkov. Začne se s 6 do 7 svaljki. Čez nekaj dni se daje pri vsakem obroku po en svaljk več. Na primer takole: prve tri dni štirikrat dnevno po 6 svaljkov. Četrty dan štirikrat po 7, peti dan štirikrat po 8 in tako naprej, do 14. dne, ko se da štirikrat po 17 svaljkov. Do 70 svaljkov na dan se sme dajati, seveda če žival prebavi. Ako ima gos v golši še neprebavljeno pičo, se en obrok preskoči. Zadnjih 8 dni šopanja se število svaljkov polagoma zmanjša za 10 komadov na dan.

Med pitanjem je treba živali dobro opazovati, ker marsikatera nikakor ne prenese tega prisilnega krmljenja. Če gos stresa z glavo, če se ji cede slinice iz kljuna ali da lovi sapo, potem brez obotavljenja pod nož ž njo, predno sama pogine.

Pri šopanju se sedé vzame gos med noge, da se ne more ganiti. Da ne frfota in otepa s perutnicami, se ji vrže kos žaklja ali krpe preko hrbta in peroti, konce krpe se pa stisne z nogami gosi vred med noge. Z levo roko se goski odpre kljun, z desno pa porine svaljke globoko v goltanec. Ko je žival eden svaljk pogoltnila, se jo pusti piti iz že pripravljene posode. Tako se ji da potem svaljk za svalikom. Potrpežljivosti je treba. S silo in hitenjem se živali samo muči, ne doseže pa ničesar, razven da se gos še morda zaduši.

Za vsakokratni obrok se pripravi potrebno število svaljkov, skodelica s tekočino za namakanje svaljkov ter posoda s pitno vodo. Vsak posamezen svaljk se pomoči sproti v tekočino, t. j. vodo, mleko ali olje, in nato šele porine gosi v goltanec. Mleko je boljše kakor voda, najboljše je olje. Če se hoče zrediti gos z velikimi jetrami, se mora rabiti samo olje. Gosje jetrce so izvrstna slaščica ter se drago plačujejo. Ko je žival dobila določeno število svaljkov, se jo spusti, da se sprehodi. Sedaj jo je treba opazovati. Če razprostre peruti, zafrfota in se pregiblje, je dobro. Če pa postaja odrevenela in klaverna naokoli, stresa z glavo, cedi slinice in lovi sapo, pa kakor že povedano, to ni dobro znamenje in kar pod nož!

Došopano gos je zaklati kmalu, ker se ali zajé ali pa shuda.

Svaljki se pripravijo sledeče: Zmes iz enega dela koruznega šrota, enega dela ječmenovega šrota, enega dela dobrih pšeničnih otrobov, ščepa soli ter popra, se popari z vrelo vodo, ali še bolje z vrelim mlekom. Iz tega grobega testa se napravijo prst debeli in 5 cm dolgi svaljki, kateri se posušijo. Pri pitanju se jih sproti namaka s pripravljeno tekočino.

*

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto dne 24. oktobra so pripeljali špeharji 111 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 14—16 Din, slanina 13—16. Kmetje pripeljali 6 voz sena po 70 do 95, 2 voza otave po 75 do 80, 1 voz ržene slame 65, 23 voz krompirja po 0.90 do 1.50, 4 čebule po 4—5. Cesen 10—12. 26 voz zelja po 1—2. Pšenica 2, rž 1.75, ječmen 1.50, oves 1—1.50, koruza 1.50, proso 2.50, ajda 1.25, ajdovo pšeno 5, fižol 2 do 2.50. Kokoš 30 do 45, piščanci 15 do 65, raca 16—30, gos 40—60, puran 25—65. Kislo zelje 4, repa 2. Gobe 1—2, grozdje 3.50—6. Hruške 4—6, jabolka 3—4. Mleko 2—3, smetana 12—14, surovo maslo 20—22. Suhe slive 12—20. Sveži kostanj 1.50—2, pečeni 4—6.

Mti iz vode, a težki je klen oklep ga je pritisnil pod vodo, da se je utopil.

Življenske resnice.

Če imaš zaprte žepe, ž ne bo nikoli nihče storil kaj za ljubo. Roka mora roko umivati in če hočeš sprejemati, daj!

Če komu kaj daš, naj te nihče ne vidi. Daj iz usmiljenja in pozabi, ko si dal.

Kar storiš dobrega, zapiši si v pesek, kar pa dobiš, zabeleži si na skalo od marmorja.

Ako storiš kaj dobrega, vrzi to v morje, če tega ne vidiš riba, videl bo Gospod.

Prijatelji v nesreči.

V neki vojni med Francozi in Nemci se

Danes ga je našel zamišljenega in zelo resnega. Vendar sta se pozdravila prav pristrčno.

»Ave, domine laureate.* Torej spet doma?»

»Da, predvčerašnjim sem se vrnil, reverendissime**.«

»In veste, odkod sem pravkar prišel?»

»V Ptujju ste bili, mi je pravil gospod župnik.«

»A kaj sem v mestu slišal, ne veste.«

»Ne vem. Povejte, reverendissime.«

»Minoriti so mi pravili, da na Dunaju razsaja kuga.«

»Sem tudi že nekaj slišal.«

»In če pride sem k nam?»

»Mogoče. Mogoče ne. Dunaj je daleč.«

»A takega mesta ni mogoče tako zapreti od sveta kakor so pred leti naš mali Ptuj. Tako jo bodo raznesli. In kuga jezdi naglo.«

Že je hotel Dominik kaplanu prikazen Rajavčevo razodeti. A ko je videl njegov zamišljeni, skrbni polni obraz, si je rekel, da je bolje, ako molči.

»Že izve od drugih. In kdo ve, kaj in kako je s tem čudnim prividom.«

* Pozdravljen, gospod doktor.
** Velečastiti.

Dolgo senco je risala po trati med Rajavčevo hišo in med cerkvijo stara lipa, ko se je Dominik od Sagadinovih poslovil.

Ko je odjezdil, je Rozka odhitela na vrt. A bolj ko plela, je gledala za mladim jezdecem.

Nenadoma pa je vsa vztrepetala in prebledela.

Glej, ne jezdi li dol po cesti še drug jezdec, velik in mračen. Zdaj, glej, je povsem zakril Dominika! O Bog, ali vara domišljija, ali se motijo oči, ki so ji silile vanje solze, ker se je čutila preveč srečno? — Ne, ne, resnica je. Saj ne vidi na cesti nikogar razen strašne prikazni.

»O Jezus, pomagaj!«

Naslonila se je ob zid hiše, da se ni zgrudila. Z rokami si je zakrila oči, da ne bi gledale te grozote. Glasno in bolno je zaihtela.

Oče, ki je na njen prestrašeni vzrok prihitel na vrt, jo je napol nezavestno odvedel v hišo.

Ponoči jo je mati slišala govoriti v spanju in sanjah o groznem jezdecu, ki se je vrnil med njo in Dominika. Polna sočutja z nemirom hčerkinim ter polna temnih slutenj je pomišljala: »Kaj nas pač čaka vse? In kaj tebe, ubogo moje dete?«

— — —

Mariborski svinjski sejem dne 23. X. 1931.

Na svinjski sejem je bilo pripeljanih 391 svinj. Cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 40 do 70 Din, 7—9 tednov 80 do 100 Din, 3—4 mesece stari 150 do 250 Din, 5—7 mesecev stari 300 do 400 Din, 8—10 mesecev stari 450 do 500 Din, 1 leto 550 do 650 Din, 1 kg žive teže 6 do 7 Din, 1 kg mrtve teže 9 do 11 Din. Prodanih je bilo 151 svinj.

*

Od delavca do jeklenega kralja.

Po smrti Elberta H. Gary je postal — kralj jekla v Ameriki Janes A. Farrell. Imenovani se je povzpел od navadnega tvorniškega delavca do najbolj odličnega strokovnjaka glede jeklene industrije in je zelo zanimiva osebnost v ameriških trgovskih krogih. Farrell je sin kapitana jadrnice in se je rodil 16. febr. 1863 v New Hawenu v Connecticut. — Spremljal je očeta po morju in je videl že kot deček mnogo sveta. Njegova največja želja je bila, da bi šel na gimnazijo in študiral. To hrepenenje se mu ni izpolnilo, ker je oče lepega dne izginil brez sledi in ni zapustil sinu niti najmanjše preskrbe za bodočnost. Zapuščeni Farrell je bil navezan sam nase in je začel gledati za delom, ki bi ga najpreživiljalo.

V starosti 15 in pol leta je vstopil v tvornico za žice v New Hawenu kot navaden delavec. Delal je dnevno 12 ur, da je zmagoval izdatke za stan ter prehrano. Ni obupal, a ni ga zapustila želja, da bi se dalje izobrazil. Skopalil je s skromnim zaslužkom in si je kupoval s prihranki knjige, katere je prebiral po večerih in dolgo v noč. Njegov trud ni bil zastonj. Že čez eno leto je postal delovodja 300 delavcev. Par let je vršil to službo na občo zadovoljnost, a gnalo ga je naprej po svetu. Stopil je v službo pri podjetju Oliver Iron Company v Pittsburgu, da bi razširil svoje znanje na vsa polja železne industrije. V starosti

23 let je že bil potnik pri United States Pittsburg Iron Company of Braddock of Pennsilvanya in 26 let star je že bil vodja oddelka za prodajo. V tem slednjem položaju se je potrudil, da bi ustvarjal prodajne trge po inozemstvu. V primeroma kratkem času je ustvaril izvozno trgovino v ogromnem obsegu. Postal je generalni ravnatelj podjetja. Njegova nadarjenost za trgovino ga je napravila za največjega mednarodnega trgovskega potnika v Ameriki. Izvoz je vrgel njegovi tvrdki pred vojno 100 milijonov dolarjev.

Njegovi uspehi, izredno strokovno znanje, vsega občudovanja vreden spomin za vse dogodke, vse to ga je povzdignilo na mesto predsednika vseh ameriških jeklenih podjetij ali trustov. Kljub vsemu bogastvu in ugledu je ostal Farrell ponižen mož, ki ne sili nikjer v ospredje, da bi ga hvalili ter slavili, ampak se spominja najrajši onih časov, ko je še bil — priprost delavec.

*

Vprašanja in odgovori.**K. P. v B. in vsem, ki iščejo službe:**

Za službe ne posredujemo in v bodoče ne bomo v tem oziru več odgovarjali.

J. P. v S.

Plačal sem banovinski hišni davek, ki mi ga morajo vrniti, dolžen pa sem tablico za hišno številko. Župan noče obračunati. Kaj naj napravim?

Odgovor:

Občina je hišni davek odposlala banovini in ga bo vrnila, kadar ga bo nazaj dobila. Tablice pa je plačala i svojega in mora svoj denar nazaj dobiti. Ako nimate denarja, recite prijazno besedo, bo že občina počakala.

K. A. v M.

Bil sem lovski kompanjon, pa me je eden od kompanjonov naznanil kot lovskega tatu. Sodnija me je oprostila, glavarstvo pa mi ne vrne puške. Kaj naj napravim?

Odgovor:

Gotovo je med tem minila vaša pravica do lova kot kompanjon, ali pa ste se pregrešili zoper zakon s streljanjem v zaščitenem času. Poizvedite, kaj je vzrok, potem se lahko pritožite zoper srezko načelstvo na banovino.

A. M. v B.

Ali sem kot oče devet otrok kuluka prost?

Odgovor:

Banovina je odločila, da ne.

P. O. v L.

Prevžitkarica ima tri sobe in daje eno v najem. Ali moram jaz kot hišni posestnik plačati davek od najemnine ali prevžitkarica?

Odgovor:

Prevžitkarica, ker ona pobira najemnino!

J. P. v D.

Kateri zastopnik pošilja družine v Ameriko, kjer vsaka dobi 30 joh zemlje zastonj?

Odgovor:

Nobeden ne pošilja. V Ameriki je danes do osem milijonov mož, med temi dosti družinskih očetov, brez dela!

F. R. v K.

Imam obrt, pa bi rad za nekaj časa drugo delal. Ali bom v tem času obrtnega davka prost?

Odgovor:

Da, če obrtni in davčni oblasti prijavite, da toliko in toliko časa ne boste izvrševali obrti. Za dom pa lahko delate.

I. S. v V.

Sosedovo sadje leti na mojo njivo, moje na sosedomo, čigavo je sadje?

Odgovor:

Ono sosedomo sadje, ki pade na vašo zemljo, je vaše, ono vaše, ki pade na sosedomo zemljo, pa njegovo. Najboljše pa je, da pustita drug drugemu, da vsak svojega pobere.

P. K. v Sv. M.

Ali lahko občina zabrani, da kupim od svoje tete posestvo?

Odgovor:

Ako niste ne vi in ne teta pod kuratelo, sploh ni treba nikogar vprašati, kaj vi kupite, oziroma kaj teta prodaja.

A. C. v P.

Ako poročim penzionista in če ta umrje, ali dobim jaz penzijo?

IV.**»Kuga!« — »Črna smrt!«**

S strašno naglico, tako brzo, kakor je drvel čez polje pošastni jezdec, ki ga je bil videl Rajavec, je jeknil po deželi glas o morilki, ki je prišla v goste tudi na Štajersko in je pričela neusmiljeno izvrševati žalostni, rabeljski svoj posel.

In čudo, kakor že večkrat v prejšnjih letih, se je tudi tokrat najprej pojavila v Ptuj.

Nekega večera v prvi polovici maja je prišla v mesto družba skitalcev, glumačev. Najeli so si prenočišče v preprosti krčmi ob Dravskem mostu. Ponoči je nenadoma umrla žena družbinega poglavarja. Mestni zdravnik je zjutraj s strahom zapazil na nji črne bule, znake kuge. Na večer istega dne je bil mrtev že gostilničarjev sin, dvanaestleten fant. Bliskoma je preletela mesto strašna vest:

»Kuga! Črna smrt!«

Ni bilo hiše v mestu, kjer ob grozni novici srca ne bi vzdrhtela, kakor so naslednje dni zatrepetala tisočera srca v okolici, ko je žalostna vest z razprostrtimi perotmi nastopila svojo pot in svoj polet na vse strani v okolici in po deželi.

Vsi, ki so preživeli grozote let 1623, 1624 in 1625, so se domislili vsega tedanjega gorja. In so zadržali v tesnem pričakovanju grozot, ki so mor-da blizu.

Ako bi zaplapolali ob tistih tihih pomladnih večerih na hrvatskih gorah, za njimi v haloških goricah kresovi in bi hitela od vasi do vasi žalostna novica: »Turek je na poti v deželo« — bi bil ves strah majhen v primeri z grozoto pred črno smrtjo. Bližina sovražnega svetega križa in domovine bi zbudila vsepovsodi le novo, odločno življenje. Res, zavela bi že tesnoba čez mesta in vasi: skrb in strah za žene, device, otroke. Slabotneži in strahopetci bi že zaječali v strahu; nekateri bi skušali zbežati in se skriti. A kako bi zaiskrile oči v vročem navdušenju in v lepem ognju mladini, ki je z vsem srcem sovražila tega strašnega razdejalca cerkva, domov in tihe družinske sreče. Kako bi v vročem srdi z zobmi zaškrilali možje: »Že spet prihaja, pesjan! Se mu je spet zaskominalo po naših ženah, naših hčerkah, naših otrocih!« Vsepovsodi bi z mrzlično naglico klepali kose, brusili sekire, snajžili stare puške. Kdor ne bi bil kukavica ali izdajica, bi oživel in bi se pogumno pripravljal, da se postavi v bran sovražniku križa in svobode, skrunilcu cerkev, žen in devic.

Toda proti nevidnemu sovražniku? Proti zahrbtni morilki, katere nihče ne vidi prihajati, ji nihče nasproti stopiti ne more, ne ji zastaviti poti, in najsi je mesto s še tako močnim in visokim obzidjem zavarovano, najsi slednjo ped zemlje okrog in

je zgodilo, da je med bitko padel Francoz v globoko jamo, iz katere si ni mogel sam pomagati. Čez nekaj časa je padel vanjo tudi Nemec in seveda tudi ni mogel sam ven. Francoz je klical: »Kivi?«, Nemec pa: »Wer da?«, in kmalu sta vedela oba, koga ima vsak pred seboj in zdaj bi bila lahko drug drugega pobila, če bi bila le hotela. Pa sta si premislila ter sta si, kolikor je to bilo mogoče, pojasnila, da bi bilo boljše, če si med seboj pomagata, kakor pa da bi se ubila. Tako je klical sedaj eden, sedaj drug, vsak v svojem jeziku, pomoči.

Nemški vojaki so na posled čuli Nemca in